

1. Obiekt

KAPLICA SZPITALNA

2. Czas powstania

ok. 1903 – 1904 r.

3. Miejscowość

ŚWIĘTOCHŁOWICE
dzielnica PIĄSNIKI

4. Adres

ul. Chorzowska 36

Numer hipoteczny

parcела nr: 664/29
Obręb 2 - Lipiny

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie
powiat Świętochłowice
gmina Świętochłowice

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Świętochłowice - Schwientochlowitz
Piąsники - Piąsni

7. Przynależność administracyjna
przed 31 grudnia 1998

województwo katowickie

8. Właściciel i jego adres

Gmina Świętochłowice
Ul. Katowicka 54

9. Użytkownik i jego adres

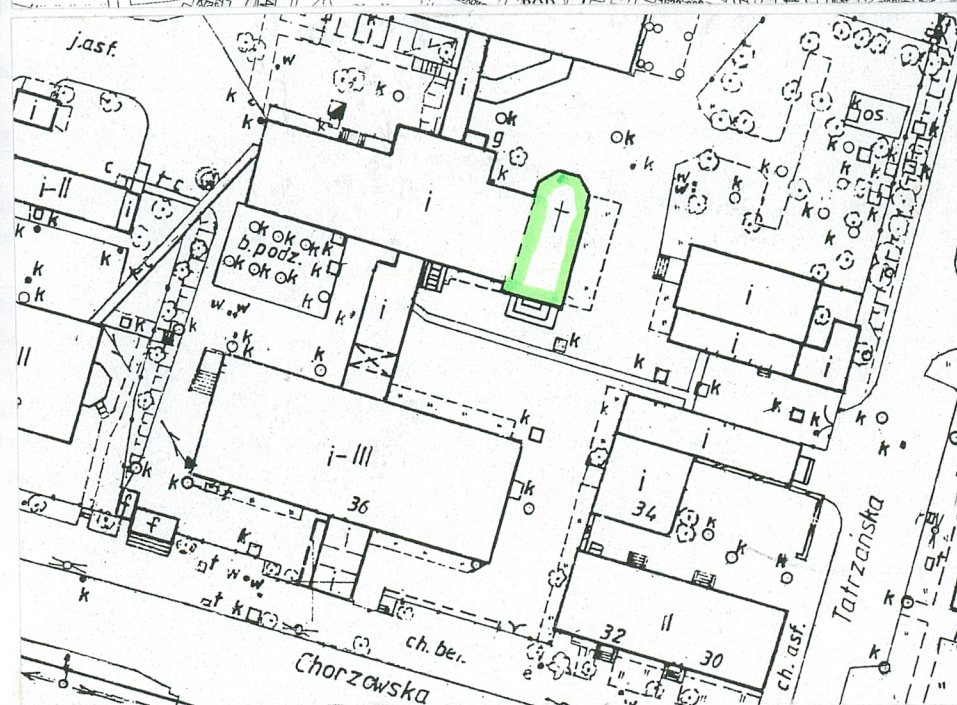
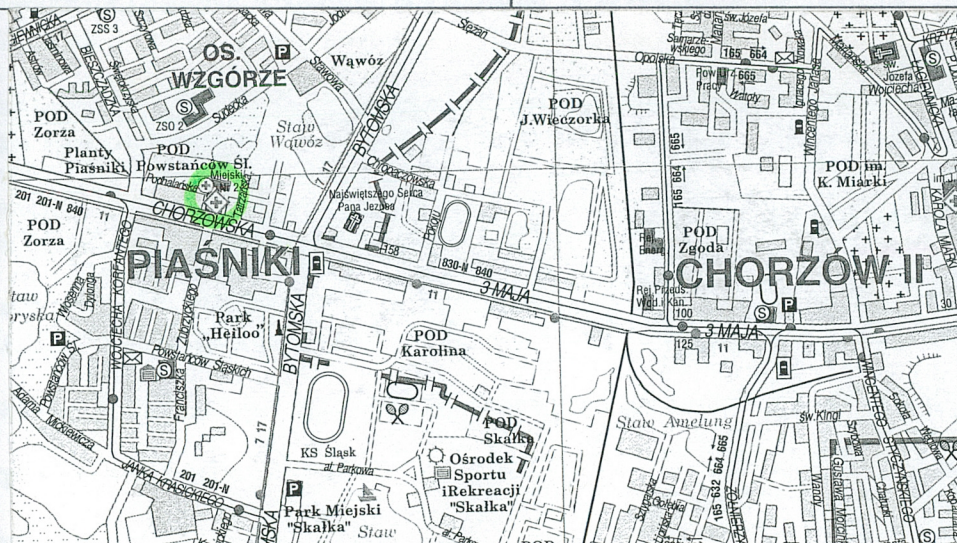
Zespół Opieki Zdrowotnej
Szpital nr 2
Świętochłowice
ul. Chorzowska 34

10. Rejestr zabytków

Nr data A/245 z 25.05.2004

1. fasada
2. orientacja skala 1 : 20 000
3. sytuacja skala 1 : 1 000

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Obecna dzielnica Świętochłowic - Piaśniki utworzona została formalnie w 1989 r. W przeszłości obszar Piaśnik częściowo należał do dworu świętochłowickiego i Chropaczowa, a po utworzeniu odrębnej Gminy w Lipinach w 1879 r. wszedł w jej skład. Od połowy lat 60-tych XX w. prowadzono intensywną zabudowę Piaśnik pod budownictwo wielorodzinne (głównie płytowe).

Około 1903-04 budowa szpitala dla pracowników huty w Lipinach; w pamiątkowej księdze z 1903 roku wydanej z okazji 50-lecia Zarządu Śląskiej Spółki dla Górnictwa i Hutnictwa Cynkowego we Wrocławiu (*Schlesische Aktiengesellschaft für Bergbau - und Zinkhüttenbetrieb*, spółka kontrolowana była przez Donnersmarcków) wspomniany jest budowany właśnie szpital oraz publikowany rzut i elewacje tegoż szpitala (wraz z kaplicą szpitalną), vide: Barbara Klajmon, Przemysław Nadolski *Jeszcze o Piaśnikach*; wg Edwarda Brzozowskiego szpital wybudowana w 1906 r. (*O niegdysiejszych Lipinach Śląskich*) lub 1908 r. (*Migawki z przeszłości Świętochłowic*), w obu publikacjach niestety autor nie podaje źródeł z których korzystał.

Pierwotnie dwukondygnacyjny budynek szpitalny, mieszczący oddział męski, miał ceglane elewacje. Na osi budynku znajdował się niewielki ryzalit, zwieńczony stromym dachem.

W jednokondygnacyjnym budynku tylnym umieszczono oddział kobiecy na dziesięć łóżek. W budynku tym prócz sal dla chorych i personelu umieszczono (w części wschodniej) kaplicę szpitalną. Szpital szczycił się nowoczesnym wyposażeniem.

W szpitalu z pomocy lekarskiej korzystali również członkowie rodzin hutników i górników oraz inni pacjenci. Jego pierwszym naczelnym lekarzem był dr Wiktor Illig, a następnie doktorzy: Walter Urtel, Alfred Barlik, Edmund Kulczykowski.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja – kaplica położona w Piaśnikach - północnej dzielnicy Świętochłowic, w ramach założenia szpitalnego. Zespół szpitalny w Piaśnikach, położony przy głównej ulicy dzielnicy – Chorzowskiej, około 250 m na zachód od głównego skrzyżowania (ul. Bytomskiej z ul. Chorzowską) i ok. 350 m na zachód od współczesnego kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa w Piaśnikach.

Kaplica szpitalna usytuowana jest we wschodniej części zespołu szpitalnego. Bezpośrednio przylega od zachodu do jednokondygnacyjnego budynku tylnego szpitala (ok. 50 m. na płn. od ul. Chorzowskiej). Otoczenie kaplicy wyasfaltowane, z wydzielonymi, niewielkimi trawnikami. Bezpośrednio przy kaplicy (od strony północnej) rosną dwa wysokie drzewa oraz kilka innych dalej na północny wschód (klony, kasztanowiec, lipa).

Kaplica z fasadą zwróconą ku południu.

Materiał, konstrukcja, technika - budynek wybudowany w technologii tradycyjnej: murowany z cegły, od wewnątrz ołynkowany, detal architektoniczny wykonany z cegły i kształtek ceglanych (obramienia okien i drzwi, gzymsy, szczyty)

Sklepienia, stropy - strop drewniany o otwartej konstrukcji z wypiętrzoną częścią środkową, wsparty na zastrzałach

Wieżba dachowa - niedostępna

Pokrycie dachu - papa

Podłogi, posadzki - płytki terakotowe, kremowo-czarne, w układzie szachownicowym (małowymiarowe: 15 cm x 15 cm)

Schody - zewnętrzne (w fasadzie) – wtórne, murowane z wylewką lastrykową, tzw. *wolne* (ośmiostopniowe)

Schody - wewnętrzne (na chór muzyczny) - drewniane, jednobiegowe z górnym zakrętem; balustrada jednostronna, drewniana, w formie pionowych szczebli

Okna - pierwotne, drewniane, w stałych drewnianych ramiakach (z uchylną górną częścią); w kształcie pionowego prostokąta zamkniętego lukiem pełnym; w elewacji północnej i wschodniej trójpodziałowe, z nadświetleniem, z dodatkowym podziałem szprosowym (w części górnej, półkolistej - podział promienisty); w elewacji południowej dwupodziałowe z nadświetleniem, z dodatkowym podziałem szprosowym (w części górnej, półkolistej - podział promienisty); okna wypełnione barwnym przeszkleniem (w dolnej części okien w elewacji południowej dodatkowo przeszklenie z siatką ołowianą, zapewne wtórną)

Drzwi zewnętrzne: pierwotne, drewniane, z nadświetlaniem w kształcie półkola (nadświetlenie pierwotnie szklone, obecnie przesłonięte, z podziałem szprosowym promienistym); drzwi dwuskrzydłowe, pełne na zawiasach czopowych, o podwójnej konstrukcji, ramowo-płycinowej (dekoracja drzwi czteropłycinowa, płyciny prostokątne, na zewnątrz opierzone deskami w układzie poziomym), na zewnątrz drzwi ozdobna, kuta ślusarka – kłamka oraz zawiasy (pełniące funkcje tylko dekoracyjne) kształtowane w formie gałązki z liśćmi

Drzwi wewnętrzne (do szpitala oraz dwoje do zakrystii): pierwotne, drewniane, w kształcie prostokąta zamkniętego lukiem pełnym, jednokrzydłowe, pełne, o konstrukcji ramowo-płycinowej (dekoracja czteropłycinowa), drzwi na zawiasach czopowych

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok. 735 m ³	ok. 100 m ²	Sakralne	Sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
Ok. 2000 r. – konserwacja drewnianego stropu (wraz z dezynsekcją) i jego malowanie, prace wykonane staraniem Parafii NSPJ w Piaśnikach; malowanie ścian zakrystii i lamperii od strony zachodniej (staraniem Szpitala)		<p>Bardzo zły stan zachowania obiektu</p> <p><u>Fundamenty</u> - zawilgocenie</p> <p><u>Ściany zewnętrzne</u> – ceglane elewacje całkowicie przemalowane farbami (zapewne emulsyjnymi), zabrudzone; we fragmencie w części cokołowej zakrystii od strony zachodniej elewacja wtórnie otynkowana zaprawą cementową (która odpaja się i odpada); uszkodzenia, ubytki i dezintegracja cegieł (szczególnie w partii naroży); miejscowe spękania ścian; naroża elewacji zabezpieczone przed szkodami górniczymi żelaznymi kątownikami</p> <p><u>Ściany wewnętrzne</u> – silne zawilgocenie i odspojenia tynków, spowodowane głównie nieszczelnościami dachu (gł. narożnik pld.-wsch., ściana wsch. i część zakrystyjna) oraz zawilgoceniem od strony pracowni RTG (ściana zachodnia w partii cokołowej)</p> <p><u>Sklepienia, stropy</u> – średni</p> <p><u>Pokrycie dachu</u> – zły, nieszczelności w dachu, zużycie techniczne papowego pokrycia i obróbek blacharskich</p> <p><u>Wyposażenie</u> - średni</p> <p><u>Stolarka okienna i drzwiowa</u> - stan niezbyt dobry (drzwi) i zły (okna), zużycie techniczne stolarki</p> <p><u>Instalacje</u> - zły (szczególnie elektrycznej)</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Konieczny remont kapitalny obiektu, obejmujący:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Likwidacja drzewek rosnących w partii dachu • przegląd więźby dachowej i wykonanie oceny stanu zachowania więźby dachowej wraz z badaniami mykologicznymi, badania mykologiczne drewnianego stropu; wymiana pokrycia dachowego, (zalecana blacha płaska, kładzona na rąbek stojący), remont więźby dachowej wg wskazań dokumentacji z oceną stanu zachowania • Wykonanie we wnętrzu badań odkrywkowych na obecność polichromii i jej odsłonięcie, konserwacja wraz z rekonstrukcją (w przypadku występowania pierwotnej dekoracji malarskiej) • Wykonanie izolacji budynku, osuszenie i zaizolowanie ściany zachodniej w partii cokołowej, dezynfekcja ścian • Podklejenie odspojonych tynków we wnętrzu kaplicy (w przypadku występowania pierwotnej dekoracji malarskiej pod warstwami przemalowań) lub zbitcie zmuśrzałych i odspojonych tynków (w przypadku niewystępowania pierwotnej dekoracji malarskiej pod warstwami przemalowań); wykonanie nowych tynków (tradycyjnych, wapiennych, ewentualnie w partiach silnie zawilgoconych tynków renowacyjnych) • Wykonanie badań składu pierwotnej spoiny i jej kształty, wykonanie prób czyszczenia elewacji (mech. – drobnym kruszywem, chemicznie, in.). • Wymiana instalacji • Elewacje: zdjęcie przemalowań, uzupełnienie ubytków cegły (kity), ewentualna wymiana zniszczonych cegieł; impregnacja zmuśrzałych i osłabionych cegieł, wycięcie spoiny, spoinowanie, hydrofobizacja • Renowacja stolarki drzwiowej (wraz z częściową wymianą – w niezbędnym zakresie), inwentaryzacja stolarki okiennej, wymiana stolarki okiennej (z zachowaniem drewnianego materiału, kształtu i podziałów okien oraz profili) 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numery i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst	mgr Irena Kontny	sierpień 2006 r.
plany, rysunki	mgr Irena Kontny	sierpień 2006 r.
zdjęcia, fotografie	mgr Irena Kontny	sierpień 2006 r.
miejsca przechowywania negatywów		

Irena Kontny

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISU
PRAWA AUTORSKIEGO.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska
wypełniających)

22. Bibliografia

- Edward Brzozowski *Migawki z przeszłości Świętochłowic*, Świętochłowice 1997, s. 39
- Edward Brzozowski *O niegdysiejszych Lipinach Śląskich*, Świętochłowice 1990, s. 15 i 20
- Barbara Klajmon *Historia rozwoju przestrzennego Piaśnik* [w: *Rocznik Świętochłowski* t. V pt. *Dzielnice Świętochłowic*, Świętochłowice 2003, s. 103-104
- Barbara Klajmon, Przemysław Nadolski *Jeszcze o Piaśnikach* [w: *Rocznik Świętochłowski* t. VI pt. *W cieniu Huty Cynku „Silesia”*, Świętochłowice 2004, s. 87-88

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Barbara Klajmin, Przemysław Nadolski *Jeszcze o Piaśnikach* [w: *Rocznik Świętochłowski* t. VI pt. *W cieniu Huty Cynku „Silesia”*, Świętochłowice 2004, s. 88
- pocztówka z wnętrzem kaplicy; zbiory Muzeum Miejskiego w Świętochłowicach

27. Załączniki

wkledek

1. <i>Miejscowość</i> ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI	2. <i>Obiekt</i> KAPLICA SZPITALNA	3. <i>Zawartość wkładki</i> Ciąg dalszy historii i opisu obiektu
---	--	---

Ciąg dalszy punktu 12 – historia obiektu

W 1927 r. pozyskano kolejne pomieszczenia dla chorych, przebudowując dawną kotłownię.

Przeprowadzona po II wojnie światowej przebudowa oraz rozbudowa szpitala zatara zabytkowy charakter zespołu. Pierwotny wygląd, zarówno jeśli chodzi o elewacje jak i wnętrze (wystrój i wyposażenie, za wyjątkiem polichromii ściennej) zachowała tylko kaplica szpitalna.

Budynek kaplicy wybudowany w stylu neogotyckim.

Autor kaplicy i całego zespołu szpitalnego nieznany.

Ciąg dalszy punktu 13 – opis obiektu

Rzut - kapliczka wybudowana na planie wydłużonego prostokąta, zakończonego (od pln.) pięcioboczną apsydą (mieszczącą zakrystię)

Bryła - zwarta, prostopadłościana, z dwoma szczytami (od pln. i pld.), nakryta niewysokim, aczkolwiek rozłożystym dachem siodlowym; od pln. przylega nieznacznie niższa, pięcioboczna część apsydialna, nakryta osobny daszkiem wielopłaciowym

Elewacje - ceglane, z ceglanym detalem architektonicznym

Fasada (elewacja południowa) - trójosiowa, symetryczna, zamknięta trójkątnym szczytem. W dolnych partiach wysoki cokół z fazą. W osi środkowej otwór drzwiowy, w bocznych osiach otwory okienne. Wszystkie otwory w kształcie wydłużonego prostokąta, zamkniętego półkoliście. Parapety wykonane są z cegły i ułożone są dachówkowo. Ponad drzwiami otwór okienny w kształcie czworoliścia (obecnie przesłonięty dyktą). Wszystkie otwory okienne i drzwiowy obramione opaskami z cegły. Szczyt dekorowany ceglanym gzymsem wieńczącym, o formach trójlistnych arkad. W zwieńczeniu szczytu, centralnie i po bokach umieszczone ceglane szczytiki. Szczyty te mają formę nadwieszonych pinakli, rozczłonkowanych płycinami, nakrytymi daszkami siodłowymi (również wykonanymi z cegły). Elewacja poprzedzona ośmiostopniowymi schodami, tzw. *wolnymi*.

Elewacja wschodnia - sześciosiowa, okna zgrupowane parami. W dolnych partiach wysoki cokół z fazą. Otwory okienne w kształcie wydłużonego prostokąta, zamkniętego półkoliście, obramione opaskami z cegły. Elewacja zwieńczona ceglanym gzymsem arkadowym, o formach trójlistnych.

Elewacja północna symetryczna, zamknięta trójkątnym szczytem, z przylegającą pięcioboczną, trójosiową apsydą. W dolnych partiach wysoki cokół z fazą. Otwory okienne w kształcie wydłużonego prostokąta, zamkniętego półkoliście, obramione opaskami z cegły. Parapety wykonane są z cegły i ułożone są dachówkowo. Szczyt dekorowany ceglanym gzymsem wieńczącym, o formach trójlistnych arkad. W zwieńczeniu szczytu, centralnie i po bokach umieszczone ceglane szczytiki. Szczyty te mają formę nadwieszonych pinakli, rozczłonkowanych płycinami, nakrytymi daszkami siodłowymi (również wykonanymi z cegły)

Elewacja zachodnia - przylega do jednokondygnacyjnego budynku szpitalnego;

Wnętrze – salowe, pozbawione podziałów architektonicznych. Wnętrze wydziela luk tęczy o wykroju półkolistym na część nawową i część zakrystijną (usytuowaną w zamkniętej pięciobocznie apsydzie północnej). Część zakrystyjna podwyższona jest o jeden stopień w stosunku do nawy. W partii tęczy umieszczony jest ołtarz połączony ze ścianką działową, z wkomponowanymi po bokach dwoma drzwiami; ołtarz pełni funkcję przegrody, wydzielającej zakrystię. W południowej części znajduje się drewniany chór muzyczny, spoczywający na pięciu drewnianych słupach. W jego południowo-zachodniej części umieszczone są drewniane schody. Ściana wschodnia kaplicy przepruta jest rytmem trzech par okien. Wszystkie okna (zarówno część w ścianie wschodniej, dwoje nad chórem muzycznym i troje w części zakrystyjnej) umieszczone są w szeroko rozglifionych wnękach okiennych. W ścianie zachodniej nawy (w partii przyołtarzowej) znajdują się drzwi do szpitala (obecnie wejście zamurowane).

Wyposażenie pierwotne obejmujące: ołtarz ceramiczno - drewniany z figurą Najświętszego Serca Pana Jezusa, połączony z belką tęczową z rzeźbami (krucyfiks, św. Jan Ewangelista, Matka Boska, św. Jadwiga, św. Katarzyna Bormieuska); czternaście stacji Drogi Krzyżowej (oleodruki w drewnianych, opracowanych snycersko ramach); obrazy: „Matka Boska Bolesna, Chrystus, św. Tomasz; rzeźba drewniana *Immaculata*, rzeźby (odlewy) gipsowe: *św. Tereska od Dzieciątka Jezus, św. Antoni, św. Józef, św. Wincentyja Paulo*; dwa metalowe krucyfiksy ołtarzowe, dwa secesyjne gerydony, ławki, dzwonek zakrystyjny, secesyjna lampa wisząca, kredens zakrystyjny, gipsowy obraz *Dusze czyścące* (w zakrystii), fisharmonia.

Instalacje - elektryczna, nagłaśniająca, CO (ogrzewanie z elektrowni)

1. Miejscowość

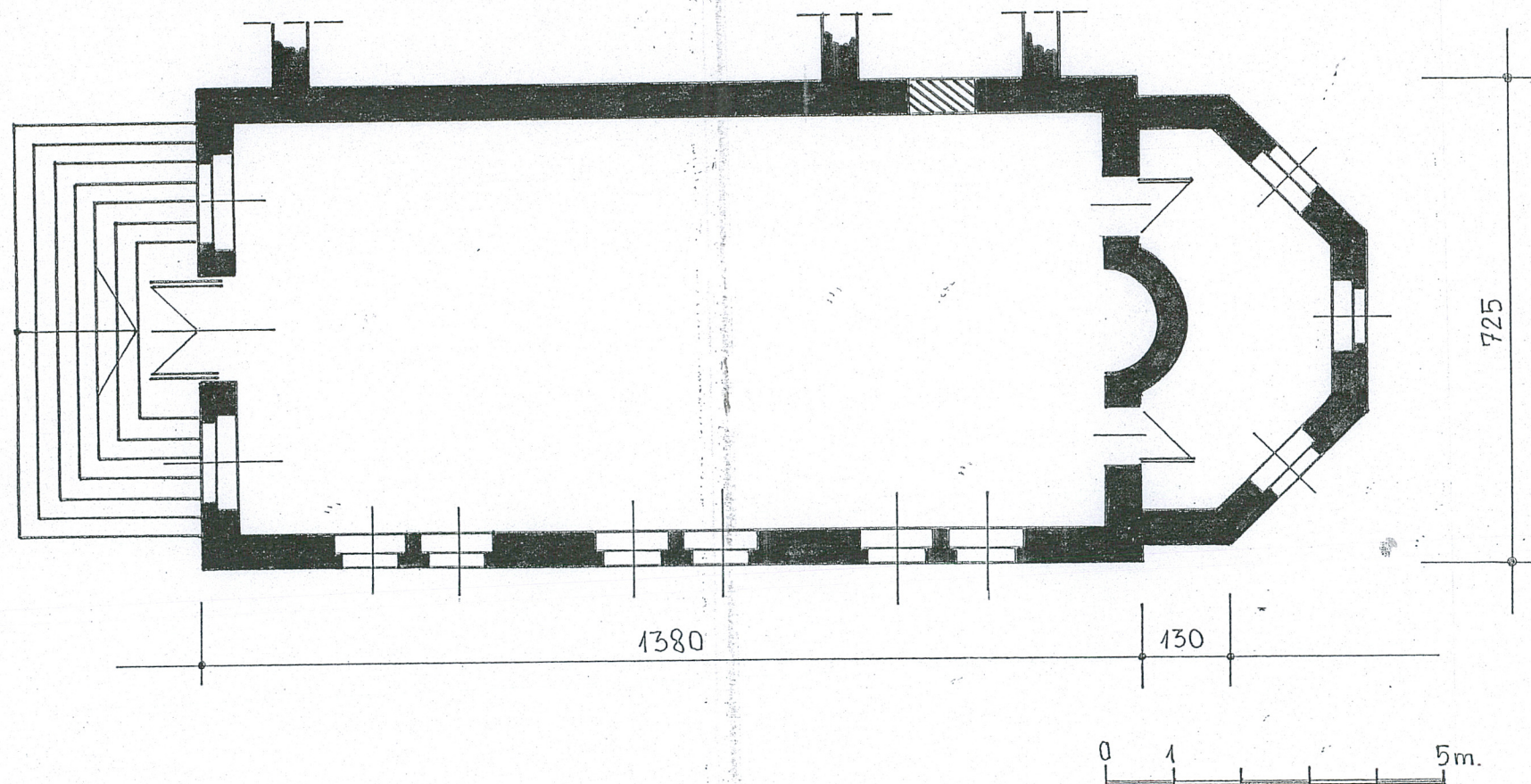
ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI
ULICA CHORZOWSKA 36

2. Obiekt

KAPLICA SZPITALNA

3. Zawartość wkładki

RZUT
ZDJĘCIA

RZUT
SKALA 1:100

WKŁADKĘ ZAŁOŻYŁ

IRENA KONTNY

2. Miejscowość

ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI
ULICA CHORZOWSKA 36

3. Obiekt

KAPLICA SZPITALNA

4. Zawartość wkładki

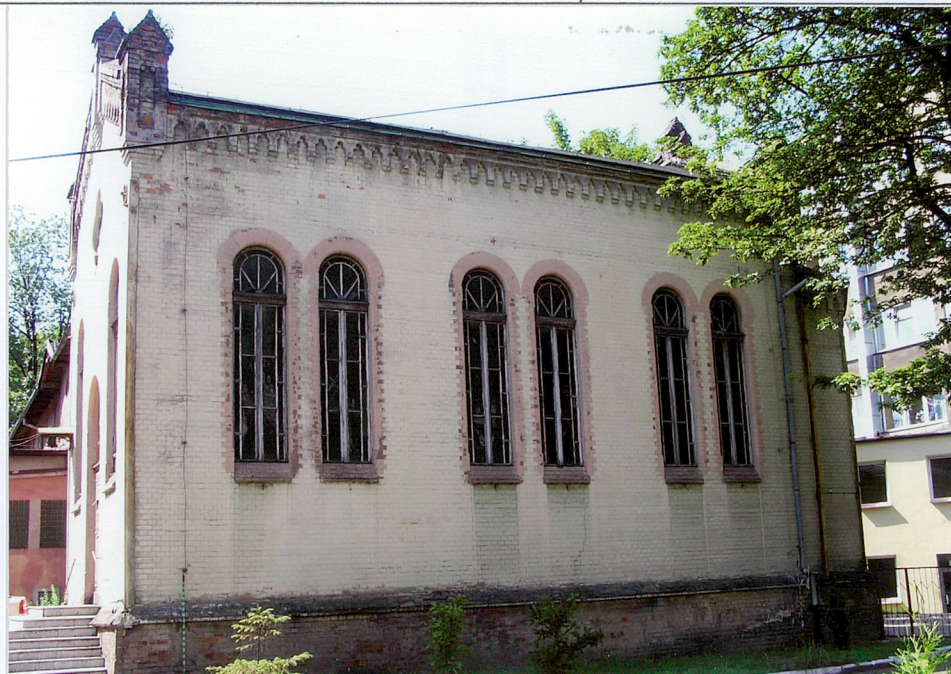
ZDJĘCIA

1

- 1 – FASADA
- 2 – ELEWACJA WSCHODNIA
- 3 – ELEWACJA PÓŁNOCNA

2

4

- 4 – FRAGMENT GZYMSU KORDONOWEGO
 5 – KAPLICA WRAZ Z PRZYLEGAJĄCYM BUDYNKIEM SZPITALNYM
 6 – ELEWACJE WSCHODNIA I PÓŁNOCNA

5

6

1. <i>Miejscowość</i> ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI ULICA CHORZOWSKA 36	2. <i>Obiekt</i> KAPLICA SZPITALNA	3. <i>Zawartość wkładki</i> ZDJĘCIA
---	--	---

7 – STERCZYNA SZCZYTU W FASADZIE

8 – STERCZYNA BOCZNA W FASADZIE

9 – DZWONEK W FASADZIE

10 – OKNO W ELEWACJI WSCHODNIEJ

11 – OKNO W ELEWACJI WSCHODNIEJ

12 – DETAL OKNA W ELEWACJI WSCHODNIEJ

1. <i>Miejscowość</i> ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI ULICA CHORZOWSKA 36	2. <i>Obiekt</i> KAPLICA SZPITALNA	3. <i>Zawartość wkładki</i> ZDJĘCIA
---	--	---

13 – DETAL OKNA W ELEWACJI WSCHODNIEJ

14 – OKNO W FASADZIE

15 – OKNA W NAWIE (OD WSCHODU)

16 – DRZWI ZEWNĘTRZNE

17 – KLAMKA Z SZYLDZIKIEM DRZWI ZEWNĘTRZNYCH

18 – DRZWI WEWNĘTRZNE

3. Miejscowość

ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI
ULICA CHORZOWSKA 36

4. Obiekt

KAPLICA SZPITALNA

5. Zawartość wkładki

ZDJĘCIA

19

20

21

19 – DETAL DRZWI ZEWNĘTRZNYCH – ZAWIASY

20 – WNĘTRZE – STROP

21 – DETAL STROPU

22 – POCZTÓWKA Z OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO Z WNĘTRZEM
KAPLICY I WIDOCZNĄ POLICHROMIĄ

23 – WNĘTRZE KAPLICY – WIDOK NA OŁĄTRZ

24 – WNĘTRZE - WIDOK NA CHÓR MUZYCZNY

4. Miejscowość

ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI
ULICA CHORZOWSKA 36

5. Obiekt

KAPLICA SZPITALNA

6. Zawartość wkładki

ZDJĘCIA

25 – WNĘTRZE - WIDOK NA CZĘŚĆ WSCHODNIĄ

26 – WNĘTRZE – WIDOK NA CZĘŚĆ ZACHODNIĄ

27 – SCHODY NA CHÓR MUZYCZNY

28 – GIPSOWA FIGURA ŚWIĘTEGO JÓZEFA (WYSOKOŚĆ 104 CM)

29 – GIPSOWA FIGURA ŚWIĘTEGO WINCENTEGO A PAULO (WYSOKOŚĆ 67 CM)

30 – GIPSOWA FIGURA ŚWIĘTEJ TERESKI OD DZIECIĄTKA JEZUS (WYSOKOŚĆ 85 CM)

5. Miejscowość

ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI
ULICA CHORZOWSKA 36

6. Obiekt

KAPLICA SZPITALNA

7. Zawartość wkładki

ZDJĘCIA

31 – GIPSOWA FIGURA ŚWIĘTEGO ANTONIEGO (WYSOKOŚĆ 85 CM) 32 – GIPSOWA PŁASKORZĘŻBA DUSZE CZYŚCOWE
(WYMIARY: 41 x 50 CM, Z RAMĄ 55 x 62 CM)

33 – OBRAZ ŚWIĘTY TOMASZ

34 – DZWONEK PRYZAKRYSTYJNY

35 – FISHARMONIA

36 – WNĘTRZE ZAKRYSTII

6. Miejscowość

ŚWIĘTOCHŁOWICE PIAŚNIKI
ULICA CHORZOWSKA 36

7. Obiekt

KAPLICA SZPITALNA

8. Zawartość wkładki

ZDJĘCIA

37 – KROPIELNICA I SKARBONKA

38 – LAMPA

39 – LAWATERZ W ZAKRYSTII

